

Lucija Štepančič

Zdenko Kodrič: *Nebotičnik Mitra*.

Ljubljana: Študentska založba (zbirka Zapisani v Ptuj), 2011.

Zbirka Zapisani v Ptuj obeta, kot beremo v spremnem, reklamnem besedilu “raziskovanje skrivnosti, ki jih za svojimi zidovi varuje mesto Ptuj, s ciljem, da bi trajno umestili Ptuj na evropski literarni zemljevid”. Ambiciozno zastavljena zbirka naj bi bila “obvezno branje za vsakogar, ki želi začutiti nekoliko drugačen utrip starodavnega mesta”.

Zamisel, da sredi idilične zasanjanosti ne prav velikega kraja z izrazitim in vzorno ohranjenim srednjeveškim jedrom pod gradom ne bi pogrevali starih časov, temveč bi prepoznavni ambient cepili na nekaj futurističnega, morda celo s priokusom znanstvene fantastike, se zdi mikavna, poleg Kodriča se je za to možnost odločil tudi Miha Remec, avtor *Mitrejinega kodra*, prvega romana iz te serije. Že sama možnost bi lahko dala odličen ali vsaj zanimiv rezultat. Zdenko Kodrič je svoj roman, da bi kljuboval samozadostni idiliki, opremil z najsodobnejšimi pomagali, od družinske tragedije do teorije zarot. In kaj je pri tem dobil?

Dogajanje v romanu *Nebotičnik Mitra* se vrti okrog arhitekturnega natečaja za nebotičnik, ki naj bi usodno zaznamoval znamenito mestno veduto, mestu samemu pa dodal kvalitete, ki jih je vsaj po mnenju protagonista, arhitekta Dejana Vračka, moralo kar predolgo pogrešati. “To mesto bo le Le Monde bourgeoisie ali pa mene ne bo,” izjavlja resda s kislim nasmeškom, pri tem pa se lahko vprašamo, ali sploh pozna razliko med meščanskim in urbanim (ali pa gre vsaj za to, da se že kar pretirano ženstvena silhueta starega mestnega jedra s pretirano ženstveno reko sooči z nečim faličnim?) – kakor koli, v natečaju omenjeni sodeluje z vsem žarom svoje “genialnosti”, pri tem pa dela kot nor in pričakuje zmago. “Dejan Vračko je atletski tip, izrazito razvit, s stegni hitrostnega drsalca, svetle polti, gladko obrit skoraj po celem telesu. Na njem nihče ne opazi nenadzorovanega giba. Asket. Arhitekt. Star je šestintrideset let.” Avtor pa ga za dobro vago obteži še s travmo iz otroštva. Veliki vizionar nazadnje

s svojim veleprispevkom prikolesari na pošto pet pred sedmo, seveda na zadnji dan roka za oddajo, potrdilo je poštemplano po vseh pravilih, možakar si oddahne, bralec pa nezgrešljivo dobi vtis, da se prezgodaj veseli. In res. Prvo nagrado čez deset dni pokasira ravno najbolj neželeni tekmeč, toda pravica nazadnje vendarle zmaga in Dejanu, ki pri razglasitvi sumljivo ni bil niti omenjen, uspe razveljaviti sklepe komisije in zmagati. Čeprav je medtem že sam sprejel dejstvo, da bo njegova stolpnica “živ mrlič”, da je “izbral višino, ki je izjemno kritična, izbral je arhitekturo, ki bo spremenila mestno veduto in povzročila kaos na reki”.

Da osnovna, na romantično komedijo spominjajoča konstrukcija (fant dobi dekle (nebotičnik) – fant izgubi dekle (nebotičnik) – fant spet najde dekle (nebotičnik), ne bi bila prebanalna, avtor navleče vanjo polno živopisne navlake. Poleg že omenjene družinske tragedije in iz nje izvirajoče travme z duševno boleznijo na vidiku so tu še arhitekturna utopija, kriminalni zaplet, fantaziranje o svetovnih zarotah, fragment zgodovinskega romana, čudaški panoptik, malomestni trači in ljubezenske spletke, ob tem pa še skrivnostna škatla, ki je vsevidna in vsevedna prav po meri Borgesovega *Alefa*: vsi ti silno raznovrstni prijemi in učinki pa na žalost ne poskrbijo za večplastnost pripovedi, saj se med sabo nikakor ne dopolnjujejo, temveč ostajajo v stanju razsutega tovara, ali še slabše: ko se izčrpa (in to prav hitro) en učinek, avtor že, precej nekritično, privleče novega. Nobeden od njih pa ni kaj prida izviren. Poglejmo si samo prečudno kišto, ki ob svoji vsemogočnosti ni prav nič originalna, čeprav se kar duši od retorike. “S škatlo, v kateri je ekran vseh ekranov, so težave zato, ker je porazila Sveto pismo, ker je več kot vse verske knjige na svetu! Na zaslonu so napisani vsi pomembni zakoni tega sveta, zgodovina vesolja, raketni pogon na vodo in zrak, psihoanaliza človeka in tujega bitja, politični ustroj sveta ter matematične in geomehanske formule o Zemlji in skrajni zvezdi v temni snovi vesolja.” Ob tem pa avtorja kar naprej zanaša v smešne, nepomembne detajle, ki jih kdo ve zakaj ves čas tlači zraven, od pogrebne govora in seznama dokumentacije za posvojitev otroka do blogerskih jajcarij in Cecine pesmice na mobitelu. No, in tu je še seksi Italijanka, ki se smuka med Dejanom in njegovim bratrancem Bojanom, lastnikom arhitekturnega biroja, kakor da v življenju nima druge ambicije kot izpolnjevati želje dvema srednjeletnikoma, samcu in ločencu, čeprav je obenem tudi vrhunska risarka in oblikovalka ter povrhu še prava lepotica, bleščeča, samozavestna in suverena. (Pa taka res lahko pade na precej vulgarnega skoraj petdesetletnega Slovenca zgolj zaradi njegovega vina in italijanščine?) Hm.

Nikakor nočem reči, da vse našteto sploh ne sodi v fantazmagorijo mesta, ki mu ob vsej lepoti tudi kakšno domišljijsko preoblikovanje vsaj na papirju verjetno nikakor ne bi škodilo, a kaj, ko je že kar prehitro očitno, da avtor nima pojma o arhitekturi, o urbanizmu pa še manj, in da nekoliko blodne variacije na temo poskuša zapakirati kot vročično vizionarstvo, vredno ustvarjalca, ki je daleč pred svojim časom. Ko bi nam pri tem prizanesel vsaj z risbo, s skico nesojenega nebotičnika! Tako pa se še predobro vidi, da se bo zdel otročji celo največjim ljubiteljem *Vojne zvezd*.

In poleg tega: saj ne, da bi moral narediti doktorat iz psihologije množic, zadoščalo bi že vsaj malo opazovanja: odziv meščanov na načrte Dejana Vračka je kratko malo neverjeten, prenapihljen. “V mestu se bo sprožil plaz upora proti mestni oblasti ... Vi pa boste postali heroj našega mesta!” Lokalpatrioti, ki se za svojim arhitektom mečejo kot histerične oboževalke Beatlov, učinkujejo nakladaško, ni druge besede. Potem pa še zaplet, ki naj bi bil triumfalen (čeprav z zloveščim naznanilom bližajoče se blaznosti), a je pri tem tudi čudno malenkostno zakompliciran – na eni strani zmagovita bombastičnost, na drugi strani dlakocepska preiskava, polna prav zoprnih detajlov glede oddajanja poštnih pošiljk, ob tem pa se je treba prebijati še skozi čudaške blodnje, ki dodatno jemljejo voljo do branja. Čez vse neprepričljivo pa je vse cincanje okrog načrtov za nebotičnik, ki naj bi najprej učinkoval kot utopija vzvišeno idealističnega asketskega uma, osredotočenca, ki izpričuje popolno predanost, a se pozneje razkrije kot navadna bombastična šlamparija, polna napak, in to prav grobih, nezaslišanih. “Rečno dno ne bo vzdržalo teže stavbe. Vodne gmote, ki bodo pritiskale na stene nebotičnika, ga bodo zrušile ... Če bodo zajezili del reke, bodo dno temeljili brez skrbi. Ampak zajeziti bo treba celotno strugo, od brega do brega ...” In tako naprej, vse do steklovine, ki je ne bo mogoče čistiti, no, in dvigala, ki ne bo moglo voziti prav do vrha ... in cele vrste ekoloških katastrof ... ki pa so tako ali tako brez zveze, saj so ekohisteriki itak samo neke hlapčevske duše ... in tako naprej. Kar pa vse postane nepomembno, ko se je treba zavihetiti po prvo nagrado na natečaju.